

Van: W. van Opbergen

Verzonden: donderdag 7 mei 2020

Aan: STATENGRIFFIE

Onderwerp: Aub doorsturen aan PS en gedeputeerden. De Peelbrand in perspectief

Geachte griffie,

We weten dat er heel binnenkort een nieuw college komt. Toch willen u vriendelijk vragen om onderstaand bericht incl. de bijlage door te sturen aan alle huidige statenleden en gedeputeerden.

Het betreft een nieuwsbericht van stg. Werkgroep Behoud de Peel over de recente enorme brand in de Deurnese Peel, plus in de bijlage een beschouwing daarover door internationaal veendeskundige prof. H. Joosten.

Mvg, Wim van Opbergen, stg. Werkgr. Behoud de Peel

WBdP-nieuws 5-5-'20

De Peelbrand in perspectief - een blik van buiten

Beste WBdP-nieuwsvolgers,

De afgelopen dagen is er in de media veel aandacht besteed aan de enorme brand in de Deurnese Peel.

Wat ons daarbij verbaasde is dat sommigen menen dat verdere vernatting van de Peel, waar WBdP al jaren voor pleit, niet zou helpen tegen/bij brand. Wij houden vol dat meer vernatting de enige remedie is. Het kan zijn dat bij ongunstige omstandigheden (droge toplaag, harde wind) een grote brand niet altijd te voorkomen valt, maar de gevolgen ervan zijn dan veel geringer. Een echt nat hoogveen brandt slechts zeer zelden. En als het eens brandt, dan heeft het amper negatieve effecten.

Gelukkig vallen ook nu de gevolgen van de brand mee: door de harde wind heeft het vuur

zich snel verspreid en was de brand heel lastig te bedwingen. Maar het blijkt dat het grootste deel van het gebied slechts oppervlakkig gebrand heeft. En de meeste nattere plekken zijn gespaard gebleven. Een bewijs dat vernatting helpt. Begrijp ons goed: we zeggen niet dat deze enorme brand weinig voorstelde, maar het is gelukkig iets minder erg dan het eerst leek.

We waren ook verbaasd over de bewering van sommigen dat door het beheer van SBB de Peel minder toegankelijk is geworden en dat daardoor het blussen bemoeilijkt werd. Ons inziens klopt dit niet. Het enige punt waar de toegang tot de Deurnese Peel niet meer mogelijk is, is aan het einde van de Eikenlaan, waar de duiker in het Deurnes kanaal is verwijderd. Die weg is daar in de Peel (gelukkig) echter al vele jaren zo nat dat hij niet berijdbaar is. Alle wegen en paden die in de jaren zeventig in de Deurnese Peel aanwezig waren, zijn er nu nog steeds. Maar een brandweerwagen kan (en kon) daar veelal niet overheen. Bovendien: zelfs al zou zo'n wagen over die paden een stukje de Peel in kunnen komen; wat kan men daarmee dan uitrichten? Het water in de tank is zo op.

In de [bijlage](#) een beschouwing over de brand van Hans Joosten. Hans is o.a. hoogleraar Veenkunde en Palaeoecologie aan de Universiteit van Greifswald en Secretaris-generaal van de International Mire Conservation Group (meer functies zie onderaan in de bijlage). Hans pleit in zijn stuk voor meer vernatting. Volgens hem ontbreekt het nog steeds aan 'een integrale regionale hydrologische benadering' (kort vertaald: de omgeving van de Peel is te weinig vernat). Het meer toegankelijk maken van de Peel (d.m.v. het aanleggen van brandbanen, waar sommigen voor pleiten) vergroot volgens hem het brandgevaar. Met brandbanen bestrijd je de gevolgen; met vernatting wordt de oorzaak aangepakt. Het aanleggen van brandbanen tast bovendien het karakter van de Deurnese Peel -de rust, de ongereptheid- te veel aan.

Hans stelt in zijn stuk tevens dat echt hoogveenherstel in de Peel alleen maar mogelijk is met een betere scheiding van functies (iets dat WBdP ook al vele jaren schrijft).

Mvg, Wim van Opbergen. stg. Werkgroep Behoud de Peel

De Peelbrand van april 2020 in perspectief – een blik van buiten

13 maart 1933 DE PEEL BRANDT WEER.

“De Venlosche correspondent van de Maasbode seinde gisterenavond: Zooals telken jare in 't voorjaar de Zwaluw met een onfeilbare zekerheid, naar onze koudere streken wederkeert zoo ook komen in het voorjaar op geregelde tijden eenige Peelbranden voor. Niemand weet hoe het vuur ontstaat en geen mensch kan zeggen hoe lang de brand duren kan en hoe diep de vuurwolf zich in den zwamachtigen veenbodem invreet.”

Algemeen

- Het is onjuist/onzorgvuldig te communiceren “dat het gebied totaal verwoest is”, “dat 800 ha verloren is gegaan”, “dat enorme irreversibele schade is opgetreden”, of “dat een enorme hoeveelheid voedingsstoffen vrijgekomen is”. Ten eerste is dat niet waar (zie verder hier onder). Ten tweede worden zulke uitspraken graag misbruikt om te pleiten tegen de veenbescherming en -hervernatting, waartoe alle landen zich in het kader van het Akkoord van Parijs en andere internationale beslissingen hebben verplicht.
- Er moet snel een goed overzicht komen welke schade de Peel heeft geleden. De berichten en beelden, die ik heb gezien, en de snelheid waarmee de brand “onder controle” was, duiden erop dat over het grootste deel van de getroffen 800 ha een oppervlakkige vegetatiebrand gewoed heeft, dat voornamelijk de hogere, drogere beboste delen (deels) zijn ingebrand en dat de nattere plekken veelal gespaard zijn gebleven.
- Op plaatsen waar geen veen heeft gebrand/gesmeuld, is de situatie vergelijkbaar met het afschroeien van je haren wanneer je te dicht bij een open vuur staat: je schrikt je wezenloos, het ziet er spectaculair uit, het stinkt, maar je houdt er – behalve de schrik – niks aan over.
- De brand is, vanwege de bijzondere omstandigheden (intens drogende periode in het voorjaar, harde wind) in zijn snelheid, omvang, heftigheid en onberekenbaarheid ongekend geweest. De weersomstandigheden kunnen gezien worden als een exponent van de optredende klimaatsveranderingen (continentalisering van het klimaat). We mogen verwachten dat zulke situaties, wanneer we de CO₂-uitstoot wereldwijd niet snel onder controle krijgen, in de toekomst vaker zullen voorkomen.

Veenbrand, volksgezondheid en klimaatseffect

- Op plekken waar de Peel voldoende nat was, heeft het niet gebrand, of heeft alleen een zeer oppervlakkige vegetatie/strooisel-brand plaatsgevonden. Bij zulke snelle, hete vegetatiebranden is meer zuurstof beschikbaar, is de verbranding vollediger en komt vooral CO₂ en water(damp) vrij.
- De waterdamp ziet er sensationeel uit (zeker wanneer 's nachts de vuurgloed zich in de rookwolken weerspiegelt), maar is onschadelijk. Dit geldt ook voor de roet- en asdeeltjes die verspreid worden: overlast maar niet echt schadelijk.
- Hetzelfde geldt ook voor CO₂: zolang het gaat om CO₂ van verbrande biomassa en strooisel is het geen “fossiel” CO₂ en draagt het niet/nauwelijks bij tot het broeikaseffect: het verbrande materiaal zou anders over een paar jaar toch weggerot en als CO₂ in de atmosfeer teruggekeerd zijn (zie verder hier onder).
- Hoewel de emissie-effecten van vegetatiebranden niet verwaarloosbaar zijn, gaan de gevaren voor de volksgezondheid vooral uit van onvolledige verbranding in het geval van smeulend veen. Smeulend veen produceert gevaarlijke gassen: naast koolmonoxide ook vluchtige organische stoffen en allerlei kankerverwekkende stoffen, zoals polyaromatische koolwaterstoffen.
- Ook voor het klimaat is het verbranden van veen veel erger, want daarmee wordt fossiele koolstof gemobiliseerd, die anders voor altijd gebonden gebleven zou zijn (tenminste als het veen voldoende nat blijft).

Voedselverrijking

- Door de brand zijn voedingsstoffen vrijgekomen, die voorheen in het verbrande materiaal opgeslagen waren. Het is daarbij relevant onderscheid te maken tussen
 - De verse biomassa (de groene bladeren etc.)
 - Het strooisel (vooral van pijpestrootje)
 - Het hout en de bast van de bomen en struiken
 - De veenbodem.
- Het effect van het verbranden van die verschillende materialen op het vrijkomen van voedingsstoffen moet gedifferentieerd beoordeeld worden:
 - De verse biomassa zou hoe dan ook grotendeels op het eind van het jaar afgestorven en in het daaropvolgende jaar afgebroken zijn. Daarmee zouden de daarin aanwezige voedingsstoffen ook beschikbaar gekomen/gebleven zijn. De biomassa zal zich, omdat de onderaardse organen niet of nauwelijks beschadigd zijn, in de komende weken herstellen en daarbij de vrijgekomen voedingsstoffen (en zelfs in verhoogde mate) weer opnemen.
 - Voor het strooisel geldt mutatis mutandis hetzelfde: daar is de cyclus echter een paar jaar langer. Voor zover het strooisel anders “tot veen” geworden zou zijn geldt: onder zulke (stabiel natte) omstandigheden brandt strooisel niet, omdat het te nat is voor een vegetatiebrand en te los voor een smeulbrand.
 - Ergo: bij de verbranding van biomassa en strooisel gaat het om een zo korte verstoring van de (al door hoge stikstofdepositie) verstoorde nutrientencyclus, dat het de praat nauwelijks waard is. De nutrientencyclus wordt ietwat versneld, maar er komen geen extra voedingsstoffen in het ecosysteem beschikbaar.
 - Het hout en de bast van de bomen en struiken is een langduriger biomassa-voorraad met voedingsstoffen, die door brand wel en abrupt extra beschikbaar komen. Hout en bast bevatten echter weinig voedingsstoffen. Een open berkenbos in de Peel heeft per hectare in zijn biomassa een voorraad van 100 ton droge organische stof. Slechts 0,15% daarvan is stikstof. Dit betekent dat, wanneer het hele bos tot as verbrandt, er per hectare 150 kg stikstof vrijkomt (waarvan een deel gasvormig met de rook verdwijnt). Dit is het equivalent van 4-6 jaar de huidige atmosferische stikstofdepositie op die plek.
 - De veenbodem heeft een veel grotere stikstofvoorraad. Een *één centimeter* dikke laag hoogveen-veen bevat per hectare 300 kilogram stikstof, die bij brand vrijkomt. Deze fossiel vastgelegde stikstof zou zonder brand (of oxidatie) nooit vrijgekomen zijn. Ter vergelijking: door microbiële oxidatie van ontwaterd hoogveen-veen komt jaarlijks ongeveer 100 kg N per ha per jaar vrij, d.w.z. het viervoudige van de huidige atmosferische depositie in de Peel. Beide cijfers illustreren hoe cruciaal hervernatting is voor het behoud en herstel van voedselarme omstandigheden in de Peel.
- Ergo: de voedselverrijking is op plekken waar de hele bosvegetatie compleet is weggebrand equivalent aan 4-6 keer de jaarlijkse atmosferische depositie of ongeveer gelijk aan de hoeveelheid die daar elk jaar beschikbaar komt door oxidatie van het aanwezige ontwaterde veen. Op de meeste plekken heeft de brand van april 2020 een veel geringere invloed gehad. Op plekken waar het veen lang doorsmeult kan echter lokaal veel meer stikstof vrijkomen (bij 30 cm wegsmeulen het equivalent van meer dan 300 x de jaarlijkse atmosferische depositie).
- In zijn algemeenheid kan gezegd worden, dat de voortgaande ontwatering van de Peel en de atmosferische stikstofdepositie van de laatste 40 jaren voor de voedselverrijking van de Peel veel belangrijker zijn geweest dan alle branden in die tijd tezamen.

Hervernatting en brandgevaar

- Er wordt beweerd dat hervernatting van de Peel niet tot vermindering van het brandgevaar voert. De branden in het recente verleden zouden dat aantonen.
- Deze mening wordt gelogenstraft door *elke* systematische evaluatie van de uitwerking van veen-hervernatting op het brandgevaar.

- Onlangs nog hebben we in een studie van 73.000 ha hervernat veen rond Moskou aangetoond dat hervernatting leidt tot een substantiële vermindering van het brandgevaar. Indonesië, dat in 2015 te lijden had van 2 miljoen ha (!) veenbrand (met >100.000 doden, >500.000 mensen in het ziekenhuis en zo'n 20 miljard euro binnenlandse schade), heeft sindsdien 800.000 ha veen hervernat en daarmee het brandgevaar aantoonbaar sterk ingedamd. Als er in de Peel niet hervernat was, zouden er de afgelopen jaren uitgebreidere, langdurigere en diepgaandere branden plaatsgevonden hebben.
- Hervernatting sluit echter brand niet categorisch uit: zelfs een maagdelijk, nooit ontwaterd hoogveengebied brandt gemiddeld eens per 150 jaar. Daarbij wordt echter nauwelijks veensubstantie verbrand.
- Sterker nog: 5-15% van het veenmateriaal bestaat uit houtskool: in een nat veengebied wordt makkelijk afbreekbaar bovengronds materiaal, dat normaliter niet tot veen wordt omgezet, door brand veranderd in onafbreekbare houtskool dat met het groeiende veen akkumuleert.
- Om de omvang en de diepgang van branden te beperken, moet er wel *grootschalig* hervernat zijn, zodat wanneer ergens een brand uitbreekt, deze snel dood loopt tegen adequaat hervernatte gebieden. Dit is vergelijkbaar met de nagestreefde "groepsimmunitet" bij de Corona-pandemie. In de Peel is nog onvoldoende hervernat om een zulke "groepsimmunitet" te bereiken.
- Door deze onvoldoende vernatting verliest men door microbiële oxidatie jaarlijks meer veen en CO₂ dan door de incidentele branden, komt in het gebied jaarlijks meer stikstof beschikbaar dan door atmosferische stikstofdepositie, en houdt men het brandrisiko in de Peel onnodig hoog.

Brandstof en brandgevaar

- De brandgevaarlijkheid van de huidige Peel wordt - naast door de veelal te lage waterstanden - ook veroorzaakt door de overdadige beschikbaarheid, vooral in een droog voorjaar, van licht-ontvlambare brandstof: pijpestro-strooisel, berken en afgestorven adelaarsvarens. Deze beschikbaarheid is het direkte gevolg van het falen om de twee grootste problemen in de Peel aan te pakken: de stikstofverrijking en de ontwatering.
- Het massale voorkomen en de uitbundige groei van berken, pijpestrootje en adelaarsvaren (allemaal soorten die van nature in een hoogveen niet of nauwelijks voorkomen) worden mogelijk gemaakt en sterk gestimuleerd door zowel voedselverrijking als door te lage waterstanden, resp. te grote waterstandsfluctuaties.
 - Berken zijn van nature brandgevaarlijk: ze behoren tot de weinige boomsoorten, die ook groen (d.w.z. zonder voorverhitting en uitdroging) kunnen branden. In de toendra is de aanwezigheid van (dwerg)berken zelfs een levensgarantie, want daarmee kun je altijd vuur maken. Met wilgen of elzen gaat dat bijvoorbeeld niet: die branden "groen" niet.
 - Ten gevolge van de stikstofverrijking produceert pijpestrootje een enorme hoeveelheid biomassa, die zich als droog brandgevaarlijk strooisel ophoopt. Ten gevolge van de waterstandsfluctuaties vormt deze soort ook grote bulten, die met hun beschaduwing de veenmosgroei, die in een levend hoogveen de strooiselvorming gering houdt, onderdrukken.
- Voedselverrijking en te lage, instabiele waterstanden hebben de grootste veranderingen in de Peel veroorzaakt. Beweringen dat alles vroeger toen de Peelwerkers de Peel "beheerden" beter was, gaan voorbij aan het feit, dat sindsdien de stikstofinput en de waterverliezen enorm zijn toegenomen.
- "Voedselarmoede, vochtigheid en openheid", d.w.z. eigenschappen die door het beheer nagestreefd worden, zijn bij uitstek de eigenschappen die de opbouw van brandstofvoorraden tegengaan en daarmee de verbreiding van branden bemoeilijken.
- Weliswaar is de waterstand in delen van de Peel flink opgestuwd, maar dat is niet genoeg. Nog steeds zijn grote delen van de Peel, die eenvoudig hervernat kunnen worden, veel te droog. Bovendien worden met alleen het plaatselijk opstuwen van de waterstand de waterverliezen uit het veen door wegzijging niet kleiner maar groter, zeker wanneer de landbouwomgeving (door

toenemende beregening en verhoogde landbouwproductie) steeds meer water onder het veen wegtrekt.

- Door vergrote wegzijging worden ook de waterstandsfluctuaties, wanneer de waterstand niet langer boven het maaiveld staat, groter, waarvan pijpestrootje en berken profiteren.
- Aan het terugdringen van de wegzijging door een integrale regionale hydrologische benadering wordt veel te weinig gedaan, hoewel juist de Verheven Peel (het Deurnese Peel/Mariapeel – complex en zijn omgeving) - met zijn ondiepe hydrologische basis, zijn waterondoorlatende tektonische breuken en zijn strategische regionale waterscheidingen - daartoe voor Nederland unieke geohydrologische mogelijkheden biedt.

Brandbaarheid en ontbranding

- De aanwezigheid van brandstof is een noodzakelijke, maar geen afdoende randvoorwaarde om brand te krijgen: naast brandstof is er ook zuurstof noodzakelijk en een ontsteking.
- Veenbranden kunnen ontstaan door blikseminslag, door vonken of vlammen van bijvoorbeeld een bosbrand in de omgeving (de hoofdoorzaak in natuurlijke hoogvenen), of door gericht (brandstichting) of ongericht menselijk toedoen (onachtzaamheid: kampvuren, brandend afval, sigarettenpeuken).
- Organisch materiaal kan - onder bijzondere omstandigheden - echter ook spontaan ontbranden.
- Zulke spontane ontbranding kan optreden wanneer zich in een stof met relatief lage ontbrandingstemperatuur warmte ontwikkelt door bacteriële fermentatie of door microbiële oxidatie van organisch materiaal in aanwezigheid van vocht en lucht ("broei"). Spontane ontbranding kan bijvoorbeeld plaatsvinden in hooimijten, stortplaatsen en composthopen (in de laatste wordt biologische opwarming gericht ingezet om ziektekiemen en onkruidzaden te doden). Bij de winning van freesturf is microbiële oxidatie van in grote hopen opgeslagen freesturf de belangrijkste oorzaak van branden.
- Om veen, hout, of strooisel te laten ontbranden moeten temperaturen boven de 230° C bereikt worden. Niet alleen moeten daartoe voldoende zuurstof, vochtigheid en makkelijk afbreekbaar organisch materiaal (verg. hooi, compost) beschikbaar zijn; bovendien moet dat materiaal zodanig ingepakt of samengeperst zijn, dat het zijn warmte niet kwijt kan raken aan zijn omgeving. Alleen dan kan de temperatuur zo hoog oplopen dat het materiaal kan gaan smeulen of ontvlammen.
- Dit samenspel van omstandigheden is in de Peel zo zeldzaam dat spontane ontbranding als oorzaak van de Peelbrand als hoogst onwaarschijnlijk moet worden beschouwd.
- Deze conclusie wordt ondersteund door het ontbreken van ook maar één bevestiging van een "spontane", intern gegenereerde veenbrand in de wereldwijde wetenschappelijke literatuur.
- Wanneer bliksem, zoals de brandweer veronderstelt, niet in aanmerking komt, moet dus serieus gezocht worden naar een menselijke oorzaak voor het ontstaan van de brand.

Toegankelijkheid en brandgevaar

- Branden ontstaan in een natuurlijk hoogveen nooit spontaan, omdat de waterstanden permanent hoog zijn en er zich door het groeiende veen nauwelijks strooisel ophoopt. Veenbranden ontstaan alleen in veengebieden die a) ontwaterd, b) ongebruikt en c) toegankelijk zijn.
- De relatie tussen toegankelijkheid en brand heeft twee aspecten:
 - Enerzijds vergroot een betere toegankelijkheid het brandgevaar omdat het ontstaan van brand gericht (brandstichting) of ongericht (onachtzaamheid) faciliteert.
 - Anderzijds kan een vergrote toegankelijkheid de effecten van brand verminderen omdat tegenmaatregelen sneller ingezet kunnen worden.
- Het gaat dus primair om de keuze of je de *oorzaken* of de *gevolgen* van de brand wilt aanpakken, oftewel of je brand wilt *vermijden* of *bestrijden*. Daarbij moet bedacht worden, dat wanneer de oorzaken weggenomen zijn, er ook geen gevolgen meer zijn. Het omgekeerde, dat alleen de

gevolgen en niet de oorzaken aangepakt worden, kan men – in deze context ietwat wrang - “dweilen met de kraan open” noemen.

- Dit wil niet zeggen, dat natuurlijke venen nooit branden. De branden ontstaan echter voor het overgrote deel op de minerale gronden, dringen in het veengebied binnen en lopen vroeger of later dood door de overmaat van vocht en de afwezigheid van brandstof. Het is juist de schier volledige afwezigheid van brand die uitgestrekte natuurlijke hoogvenen in staat stelt in hun centrum autonoom verfijnde oppervlaktepatronen te doen ontstaan.

Toegankelijkheid en brandbestrijding

- Klachten dat het gebied de afgelopen jaren ontoegankelijker is geworden en de brand daardoor niet adequaat bestreden kon worden, worden in hun perspectief geplaagd door het feit, dat “de grootste natuurbrand ooit” binnen vier dagen “onder controle” was.
- Dit in tegenstelling tot de grote Peelbranden van 1959 en 1976 in de (toen “beter toegankelijke”) Deurnese Peel, die diepe, tot op heden zichtbare brandsporen hebben achtergelaten en waarvan het blussen weken, ja zelfs maanden in beslag genomen heeft.
- Grote Peelbranden in de Deurnese Peel, met veel grotere schade aan have en goed en aan de Peel zelf dan de brand van 2020, hebben in de afgelopen honderd jaar plaatsgevonden in 1921, 1932, 1934, 1959 en 1976, kleinere bijna jaarlijks. In dit opzicht zijn de geringe brandomvang, -frequentie en -intensiteit sinds 1979, toen het natuurbeheer van de Deurnese Peel begonnen is, geen slecht resultaat.
- De klachten over ontoegankelijkheid/onblusbaarheid gaan bovendien voorbij aan het feit dat wanneer in door moerassigheid ontoegankelijke gebieden niet geblust *kan* worden er ook niet geblust *hoeft* te worden, omdat er óf geen brand optreedt óf een vegetatiebrand ter plekke aan het gebied nauwelijks schade aanricht.
- Het voor zwaar brandweermateriaal “begaanbaar” maken van “onbegaanbare” gebieden is een schending van het speciale rustige, wilde, moerassige, en plaatselijk zelfs nauwelijks toegankelijke karakter van de Deurnese Peel. Dit karakter maakt de bijzondere waarde van dit gebied uit voor zowel natuurliefhebbers als ook voor de bijzondere flora en fauna.

Peelbranden en de toekomst

- Natuurgebieden bestaan omdat we gebieden willen behouden, die *anders* zijn dan het normale cultuurlandschap en de normale urbane omgeving. Het gaat daarom niet aan, alle normen van de normale wereld aan natuurgebieden op te leggen. Het beheer van natuurgebieden moet zich zoveel mogelijk naar de functie van het gebied richten, niet omgekeerd.
- Voor de Peel betekent dat:
 - het verder ontvlechten van niet/moeilijk-verenigbare functies
 - het verder hervernatten van de te droge gebieden in de natuurgebieden zelf
 - het verminderen van de wegzijging *uit* en het daarmee stabiliseren van de waterstanden *in* de natuurgebieden door het benutten van de unieke geohydrologische mogelijkheden die dit deel van de Peelhorst biedt voor een integrale en adequate hydrologische inrichting en beheer
 - het verder verminderen van de openlegging (zonder de openstelling aan te tasten)
 - het verder uitbouwen van de waardering en respect voor het speciale natte en wilde karakter van de Deurnese Peel.Al deze maatregelen zullen ook het brandgevaar en de effecten van brand verminderen.
- Voor het brandbeheer betekent dat:
 - het inzetten op vermijding in plaats van bestrijding
 - het optimaliseren van een early warning systeem (met de modernste remote sensing, informatie- en communicatietechnologie, zoals die goedkoop ingezet wordt in veengebieden in het buitenland)
 - het informeren, sensibiliseren en erbij betrekken van omwonenden en andere gebruikers

- het ontwikkelen van een op de eigenheden van de Deurnese Peel en zijn omgeving afgestemd ruimtelijk expliciet (GIS en GPS gebaseerd) noodgevallen-plan ('fire emergency plan') met duidelijke coördinatie, strategieën en prioriteitstelling (wat moet koste wat het kost verhinderd worden?)
- het respecteren van de diversiteit en de fysieke veranderlijkheid van het gebied
- het benutten van de bestaande mogelijkheden m.b.t. toegankelijkheid, waterbeschikbaarheid, brandbarrieres en robuustheid
- het daarop afstemmen van gedrag en materieel
- een verder ingetogen, non-invasief brandbestrijdingsgedrag, dat zich kenmerkt door snelheid, inzicht en ervaring en dat zich beperkt tot wat *moet* en niet uitgaat van wat (elders) *normaal* is of wat *kan*.

2 maart 1932: "Terwijl de Peel op verschillende plaatsen in vollen gloed stond, heerschte in de dorpjes aan den rand diepe rust. Dit is niet zoo onverklaarbaar als het voor buitenstaanders lijkt. Er gaat immers geen jaar voorbij zonder ten minste een flinken Peelbrand, ofschoon het zelden of nooit zoo hevig heeft gebrand als gisteravond en in den afgelopen nacht. Bij zulk een brand is de veengrond tot op vaak groote diepte aan het branden. Aan weggraven of eenige andere wijze van blusschen is dan niet te denken. Het vuur woekert steeds voort in de richting van den wind en verbrandt alles wat het op zijn weg vindt. Dit is uitsluitend veen, bosch of heide. Woningen liggen in de eigenlijke Peel niet. Wel op de zandgronden aan den rand van het Peelgebied, maar zoodra het vuur tot zoo ver gewoed heeft, dooft het vanzelf uit gebrek aan voedsel. De bewoners weten dit en maken zich daarom niet het minst ongerust, al is de vuurzee nog zoo uitgestrekt en al laaien de vlammen nog zoo hoog op." Haarlem's Dagblad 2 maart 1932, pag. 10

De Deurnese Peel en de toekomst

- Al zijn er geen gewonden gevallen en is er buiten het gebied geen materiële schade van betekenis aangericht, toch heeft de brand veel stress, onzekerheid, angst en bezorgdheid opgewekt, vooral bij de gezinnen die geëvacueerd of met evacuatie bedreigd werden. Deze zorgen moeten serieus genomen en zover redelijkerwijs mogelijk weggenomen worden.
- De omstandigheden waaruit de problemen en de terechte zorgen voortvloeien zijn echter niet van vandaag of gisteren. Het is een illusie te denken, dat er zonder hervernatting minder problemen zouden voorkomen.
- Al meer dan 30 jaar wijzen wij erop dat er zich binnen en rond het Deurnese Peel/Mariapeel-complex een zodanige vervlechting van functies met tegenstrijdige eisen aan het landschap heeft ontwikkeld, dat deze voor elkaar een last en een bedreiging vormen.
- Je kunt die tegenstellingen enigszins mitigeren (en dan beweren dat je "het onverenigbare verenigd" hebt), maar de tegenstellingen blijven bestaan omdat de tegenstrijdige wensen en eisen inherent zijn aan de contrasterende functies. Je kunt niet middenin een Peelgebied willen wonen en tegelijkertijd noch muggen, noch brandgevaar accepteren. Je kunt geen voedselarme natuur beschermen zonder de uitstoot van voedingsstoffen te beteugelen. Je kunt niet unaniem in Parijs en Brussel besluiten extreme weersomstandigheden (zoals in de laatste weken) te beperken zonder ontwaterd veen met zijn enorme CO₂-emissies te hervernatten. Je kunt niet met z'n allen gelijktijdig rust zoeken op dezelfde plek. Je kunt natuur niet perfect controleren, want dan houdt het op natuur te zijn... Je *kunt* niet alle wensen tegelijkertijd vervullen in hetzelfde gebied : je moet op sommige gebieden veren laten om in zijn totaliteit rijker te worden.
- Waar conflicten niet door zinvolle compromissen verzacht kunnen worden, zijn ze alleen te vermijden door functies te *scheiden*. Deze noodzakelijke ontvlechting van functies in en rond de Deurnese Peel (het 'Verheven Peel'-concept) is in de afgelopen jaren aangevangen, maar nog onvoldoende omgezet. Zo wordt een echt effectieve vernatting niet uitgevoerd omdat in een voor Nederlandse begrippen reusachtig natuurgebied incidentele bewoning en infrastructuur gehandhaafd moet blijven.

- Een robuuste toekomst voor de Peel en zijn omgeving vereist enerzijds een strategische terugtrekking van incidentele, minder belangrijke en makkelijker vervangbare functies uit gebieden waar ze de omzetting van grotere doelstellingen frusteren. Vanzelfsprekend is dat een langdurig proces als je dat pijnloos wilt realiseren, maar je moet er wel voor kiezen en er wel ooit mee beginnen, in plaats van de inherente problemen en risikos voor je uit te blijven schuiven.
- Anderzijds vereist een robuuste toekomst de ontwikkeling van robuuste structuren om belangrijke, niet-verplaatsbare functies (zoals geconcentreerde woonbebouwing) aan de rand van het gebied te verdedigen tegen de mogelijke en deels onvermijdbare “uitwassen” van het gebied. In een “technische” omgeving kun en mag je er voor kiezen daarvoor “technische” oplossingen in te zetten.
- Cruciaal bij dit alles is de omgang met water. Water kan veel: water scheidt, water stroomt, water verbindt...
- Maar water *brandt* niet!

Hans Joosten, Groß-Karrendorf, 4 mei 2020

Prof. Dr. Dr. h.c. Hans Joosten is

- Oprichter van Werkgroep Behoud de Peel (1978)
- Hoogleraar Veenkunde en Palaeoecologie aan de Universiteit van Greifswald (Duitsland)
- Secretaris-generaal van de International Mire Conservation Group, de wereldorganisatie van veenbeschermers
- Lid van het Scientific and Technical Review Panel van de Ramsar Conventie
- Lead author van het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC)
- Steering Committee member van de Global Peatlands Initiative van de Verenigde Naties.